

Gymnasieungdomar och deras arbetsmarknad

Ger en period av arbetslöshet lägre framtida inkomster?¹⁹

Fredrik W. Andersson²⁰

Jan Andersson²¹

Susanne Gullberg Brännström²¹

Inledning

En period av arbetslöshet är inte bara ett individuellt bekymmer utifrån ett flertal aspekter; individer som är arbetslösa skapar även samhällsekonomiska utmaningar. Det finns en stor mängd studier som handlar om vilka individuella negativa effekter som uppkommer efter en period av arbetslöshet. En aspekt är att de individer som en gång varit arbetslösa riskerar att bli märkta på arbetsmarknaden i den bemärkelsen att arbetsgivarna betalar högre löner till personer som inte varit arbetslösa än till personer som varit arbetslösa, allt annat lika.

Denna märkning kan bero på ett flertal orsaker. Arbetsgivarna kan t.ex. använda individernas arbetslöshetshistoria som en sorteringsvariabel, dvs. välja mellan "bra" och "dåliga" arbetare (Lockwood, 1991). Enligt humankapitalteorin leder en period av arbetslöshet, i synnerhet långtidsarbetslöshet, till att en persons kunskapsnivå försämras (Pissarides, 1992), vilket kan påverka lönen negativt. Dess-

¹⁹ Vi vill särskilt tacka Kent Eliasson (Tillväxtanalys), Jan Selén (SCB) och Roger Mörtvik (TCO) för värdefulla synpunkter som förbättrat arbetet, samt Camilla Haglund (SCB), som har hjälpt till med att ta fram populationen. Ett tack även till TCO, som har delfinansierat arbetet.

²⁰ Författaren är verksam vid enheten för ekonomisk analys vid SCB. Förfrågningar kan ställas direkt till författaren via e-post med adress: fredrik.andersson@scb.se.

²¹ Författarna är verksamma vid enheten för företags- och registerbaserad sysselsättningsstatistik vid SCB. Förfrågningar kan ställas direkt till författarna via e-post med adress: jan.andersson@scb.se resp. susanne.gullbergbrannstrom@scb.se.

utom kan arbetslösa individer som vill ta sig ur en period av arbetslöshet sänka sina reservationslöner (Belzil, 1995). Gregory och Jukes (2001) menar att detta problem torde vara mindre i Europa än i USA på grund av att de institutionella ramarna, t.ex. socialförsäkrings-systemen, skiljer sig åt och är fördelaktigare i Europa. Enligt matchningsteorin kan en period av arbetslöshet å andra sidan leda till en bättre matchning mellan arbetsgivare och arbetstagare, vilket tenderar till att leda till en högre lön och längre anställningsperioder hos samma arbetsgivare (se bl.a. Altonji och Sakoto, 1987; Mortensen, 1988 samt Topel, 1991). För det tredje kan märkning påverka individernas incitament att arbeta negativt (Arulampalam, 2001).

Detta märkningsfenomen är internationellt väl studerat. Alla studier (bl.a. från USA, Storbritannien, Tyskland, Finland och Italien) pekar på att individer som hamnar i en period av arbetslöshet erhåller lägre framtida löner. I Sverige visar bl.a. Nordström Skans (2004) att yrkesinriktade gymnasiestudenter hade 17 procent lägre årsinkomst fem år efter examen om de hamnade i en period av arbetslöshet direkt efter gymnasiestudierna.²² Gartell (2009) visar att universitetsstudenter som hamnar i en period av arbetslöshet direkt efter studentexamen får 30 procent lägre årsinkomst 10 år senare.²³

Det är alltså ett välkänt fenomen att personer som blir arbetslösa erhåller bestående lägre framtida löner. Vårt primära bidrag, och syfte, med denna studie är att undersöka om märkningseffekten är högre när arbetslösheten sammanfaller med en högkonjunktur än en lågkonjunktur. Gibbons och Katz (1991) undersöker stigmatiseringen av individuella friställningar jämfört med företagsnedläggningar där samtliga förlorar jobbet. Analogin med vår ansats är att arbetsgivarna tolkar arbetslöshet i samband med högkonjunktur mer negativt än arbetslöshet i en lågkonjunktur. Tidigare forskning visar att ungdomar i genomsnitt befinner sig i arbetslöshet relativt korta perioder (se bl.a. Lindahl, 2011). Den främsta effekten av en period av arbetslöshet i högkonjunktur torde därför vara att fungera som en sorteringsvariabel för arbetsgivarna. Arbetsgivarna kan ställa sig frågan: Varför har dessa individer inte fått ett arbete när i stort sett alla andra i samma ålder fått det?

²² Studien bygger på ett svenskt syskonregister med individer som slutat gymnasiet mellan 1991 och 1994.

²³ Studien använder individer från uppsalaregionen som tog studenten mellan 1991 och 1999.

Empirisk strategi

Den märkning vi är intresserade av kan visa sig på tre olika sätt: *i*) arbetsgivarna betalar en lägre lön till de individer som varit arbetslösa, allt annat lika, *ii*) individernas arbetsutbud matchas dåligt så att de individer som varit arbetslösa får färre jobb att söka, *iii*) sannolikheten att drabbas av arbetslöshet i framtiden blir högre. Vi ämnar främst analysera de två första aspekterna.

För att kunna uttala oss om huruvida det är en kausal effekt som vi finner, behöver vi kontrollera för de variabler som påverkar arbetslösheten direkt efter examen och individernas framtida förvärvsinkomster. Om det saknas adekvata kontrollvariabler som de facto påverkar de framtida årsinkomsterna och/eller sannolikheten att bli arbetslös direkt efter examen, kommer vi att få en bias i skattningarna av arbetslöshetens inverkan på de framtida årsinkomsterna (unobserved heterogeneity).²⁴

En svaghet med att använda registerdata är att vi inte vet något om t.ex. individernas motivation, förmåga och förväntningar. Traditionellt anses individernas medelbetyg från gymnasiet och föräldrarnas utbildningsnivå vara korrelerade med icke-observerbara individegenskaper såsom motivation och förmåga. Vår empiriska strategi är att kontrollera för de tänkbara relevanta variabler som finns att tillgå i registren. Bristen på adekvata kontrollvariabler innebär dock att vi endast kan uttala oss om ifall att det finns en indikation på att arbetslösheten har haft kausal inverkan på inkomsten. Gartell (2009) använder sig både av OLS (minsta kvadratmetoden) och *propensity score matching* (PSM) för att estimerar arbetslöshetens effekt på individernas efterföljande inkomster. Hon finner att PSM inte ger några avvikande resultat från OLS och konstaterar att OLS-resultaten är robusta. Detta är också skälet till att vi använder OLS.

För att kunna testa vår uppställda hypotes behöver vi kunna identifiera de konjunkturen som respektive individ befunnit sig. Biewen och Steffes (2010) använder sig av arbetsmarknadsgapet per delstat i Tyskland när de ska försöka hitta ett mått på individernas cykliska arbetslöshetsrisker. Arbetsmarknadsgapet mäts som den relativa arbetslöshetens avvikelser från dess linjära trend. Istället för den relativa arbetslösheten utnyttjar vi informationen om kommu-

²⁴ Empiriska uppsatser har försökt hantera detta genom att använda sig bl.a. av instrumentvariabler, random effekt probit modellen (inklusive en Heckman korrigeringsterm), "difference-in-difference" teknik eller tvillingfixa effekter.

nernas förvärvsintensitet som en proxy för de lokala arbetsmarknadssituationerna. Förvärvsintensiteten beskriver andelen sysselsatta 20–64 åringar i förhållande till befolkningen i samma åldersgrupp och region. De långsiktiga trenderna har beräknats utifrån kommunernas förvärvsintensitet för perioden 1993–2009.²⁵ Vi definierar det lokala arbetsmarknadsläget som en högkonjunktur om förvärvsintensiteten i kommunen överstiger dess långsiktiga trendvärde, annars som en lågkonjunktur.

Vi använder minsta kvadrat metoden för att skatta variablernas koefficienter, där de beroende variablerna är individernas inkomster. Inkomsterna likställs här med arbetsrelaterade ersättningar, vilka även inkluderar eventuella arbetsrelaterade transfereringar. Vi formulerar följande ekvation:

$$\ln y_{it+k} = \beta_0 U_{it} + \beta_1 U_{it} l_{tm} + \beta_2 l_{tm} + \beta_3 X_{it} + \varepsilon_{it}, \quad (1)$$

där y_{it} är den logaritmerade arbetsrelaterade ersättningen (t.ex. k år efter att individ i avslutat sina gymnasiestudier), U_{it} indikerar om individ i varit registrerad som arbetslös eller inte hos arbetsförmedlingen under period t (binär variabel, arbetslös 1 eller ej arbetslös 0), l_{tm} anger förvärvsintensiteten i kommun m vid period t och X_{it} är en vektor av kontrollvariabler för individ i vid perioden t och ε är feltermen.

I och med att förvärvsintensiteten varierar mellan kommunerna samt över tiden, går det att analysera vår fråga med hjälp av poolade tvärsnittsdata. Lönedata²⁷ finns inte för alla individer, därför använder vi istället deras inkomster, som är produkten av deras löner och arbetade tid. Som inkomst räknas förvärvsinkomst plus eventuella arbetsrelaterade transfereringar, där de senare bl.a. påverkas av om individerna är föräldralediga. Vi inkluderar därför dummyvariabler för om individerna hade barn i klasserna 0 år, 1–3 år samt 4–6 år. Att

²⁵ Kommuner har under denna period gjort vissa uppbyggnader, t.ex. har Lekeberg bildat en egen kommun. Vi har därför använt oss av 1991 års kommunkoder (Lekeberg har förts samman med Örebro osv.) och låtit denna kommunindelning gälla för hela undersökningsperioden.

²⁶ Ett antal kohorter adderas till varandra och bildar ett dataset.

²⁷ Arbetsrelaterade ersättningar finns i totalregister. Lönedata finns för hela den offentliga sektorn, medan endast ett urval av företag representerar den privata sektorn.

ha barn kan ha en negativ effekt på individernas arbetade tid, vilket i så fall minskar deras inkomster²⁸.

För att identifiera de individer i populationen som är heltidsarbetande, använder vi oss av en inkomstrestriktion (Antelius och Björklund, 2000). Genom att införa en inkomstrestriktion på 200 000 kr bör vi framför allt kunna fånga effekten på lönenivån. Vi kommer att presentera resultat både med och utan denna inkomstrestriktion.²⁹

Resultaten utan inkomstrestriktion speglar således en kombination av effekter på arbetad tid och lönenivå (Regnér, 2010). Om resultaten med och utan inkomstrestriktion skiljer sig markant åt, t.ex. om vi finner en liten koefficient för arbetslöshetsdummys när inkomstrestriktionen är inkluderad men en större koefficient utan restriktion, tolkar vi detta som att den arbetade tiden är den dominerade faktorn.

Data

De data vi använt är av individ- och tvärsnittskaraktär och kommer från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) samt longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA). Variablerna beskrivs i detalj i bilaga 2.

Population

Vi har enbart studerat de individer som gick ut gymnasiet mellan åren 1997 och 2003. Startåret är valt på grund av gymnasiereformen 1996. Två homogena grupper med avseende på inriktning erhålls, de som studerat: *i*) praktiska program samt *ii*) teoretiska program. Populationen avgränsas till individer i åldrarna 17–21 år som har avslutat sina gymnasiestudier under respektive år. Vi har följt dessa individer under fem år efter att de avslutat sina gymnasiestudier. Inom denna tidsperiod får individerna inte ha vidareutbildat sig, varken på komvux eller i högre studier, för att få ingå i populationen eftersom deras humankapital då skulle ha ökat, vilket i sin tur hade påverkat inkomsterna. Kontrollgruppen ska vara så lik undersökningsgruppen (de som blev arbetslösa direkt efter gymnasiet) som möjligt. Kohorterna adderas till varandra och ett dataset erhålls.

²⁸ Vi har även gjort skattningar utan barnvariablerna och fann då att inverkan på koefficienterna för arbetslöshet och högkonjunktur endast var av mycket marginell karaktär.

²⁹ Vi har oavsett kohort samma inkomstrestriktion under hela perioden. Ingen hänsyn har tagits till eventuella löneförändringar.

Vi antar att eventuella inkomsteffekter av arbetslösheten är desamma för varje kohort och konstanthåller därför för individernas avgångsår.

Deskriptiv statistik

Totalt är det 504 866 individer som har gått ut från gymnasiet 1997–2003. Av dessa är det 48,5 procent som har påbörjat studier på högskola eller universitet inom en femårsperiod. Inom de teoretiska programmen är det två tredjedelar som har läst vidare, medan motsvarande tal för praktiska program är knappt en femtedel.

23. Antal personer som gått ut gymnasiet efter avgångsår samt procentuell andel som påbörjat högskole- eller universitetsstudier

23. Number of students after completed upper secondary school and percentage share of university entrants, by examination year

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Totala antalet individer	71 706	74 054	72 426	74 424	69 100	70 056	73 316
Antal teoretiskt program	40 260	43 534	44 943	47 275	46 188	45 767	48 097
Antal praktiskt program	31 446	30 520	27 483	26 933	22 912	24 289	25 219
Andel som läser vidare, procent							
<i>Teoretiskt program</i>	66,7	67,9	69,5	67,7	68,1	66,4	65,5
<i>Praktiskt program</i>	15,5	16,4	17,6	15,5	17,3	18,0	17,8

De individer som gått vidare till högre utbildningar hade igenomsnitt högre betyg, kom från ett teoretiskt program och var i större utsträckning kvinnor. Dessutom hade de i högre utsträckning minst en förälder med eftergymnasial utbildning.

Det ingår drygt 260 000 individer i undersökningspopulationen, nämligen de som inte studerade vidare efter gymnasiet (inom fem år). Med tanke på att det är en skev socioekonomisk rekrytering till de eftergymnasiala studierna, är det i populationen relativt få individer som hade minst en förälder med eftergymnasial utbildning. 80–90 procent av kohorterna hade feriearbete under sin gymnasietid. Individer som studerat praktiska program hade några procentenheter högre anknytning till arbetsmarknaden (feriearbete) under sin studietid.

24. Personer som gått ut gymnasiet och som inte studerat vidare efter avgångsår

24. Students after completed upper secondary school not enrolled at university/higher education institution, by examination year

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Antal individer							
Teoretiskt program	13 411	13 981	13 724	15 276	14 754	15 372	16 608
Praktiskt program	26 578	25 515	22 648	22 759	18 947	19 914	20 724
Andel kvinnor, procent							
Teoretiskt program	50,3	49,5	49,9	49,6	49,7	48,4	45,3
Praktiskt program	42,7	42,9	42,3	40,5	40,7	40,8	41,4
Andel med minst en förälder med eftergymn. utb., procent							
Teoretiskt program	26,1	27,5	26,1	26,6	26,4	27,9	28,3
Praktiskt program	10,4	10,9	11,0	10,7	11,7	11,9	12,5
Andel som har haft feriejobb, procent							
Teoretiskt program	82,3	83,0	87,4	89,4	91,3	91,0	90,8
Praktiskt program	84,7	85,1	88,3	90,9	92,7	93,5	93,6
Andel arbetslösa, procent							
Teoretiskt program							
Män	41,5	39,9	36,0	28,8	28,8	28,5	31,4
Kvinnor	56,9	50,9	43,6	33,8	33,3	31,7	35,6
Praktiskt program							
Män	48,6	45,2	39,7	31,6	32,1	31,1	35,3
Kvinnor	68,2	60,0	52,0	42,4	39,6	37,4	43,1
Andel individer efter härkomst, procent							
Teoretiskt program							
Sverige	77,4	77,4	77,0	77,2	77,6	76,9	76,9
OECD-land	12,5	12,0	12,1	11,8	11,4	11,4	11,0
Övriga	10,1	10,7	10,9	10,9	11,0	11,6	12,1
Praktiskt program							
Sverige	81,9	80,8	79,7	78,9	80,4	80,8	80,7
OECD-land	10,7	10,9	10,8	10,7	10,4	9,7	10,2
Övriga	7,4	8,3	9,5	10,4	9,2	9,5	9,1

Andelen individer, i tabell 24, som studerat teoretiska program och som anmält sig till arbetsförmedlingen som arbetslösa, minskade från cirka hälften 1997 till cirka en tredjedel 2003. Initialt var arbetslösheten högre för ungdomar som läst praktiska program, men arbetslösheten minskade med tiden. Under den analyserade tidsperioden skedde en återhämtning på arbetsmarknaden, vilket

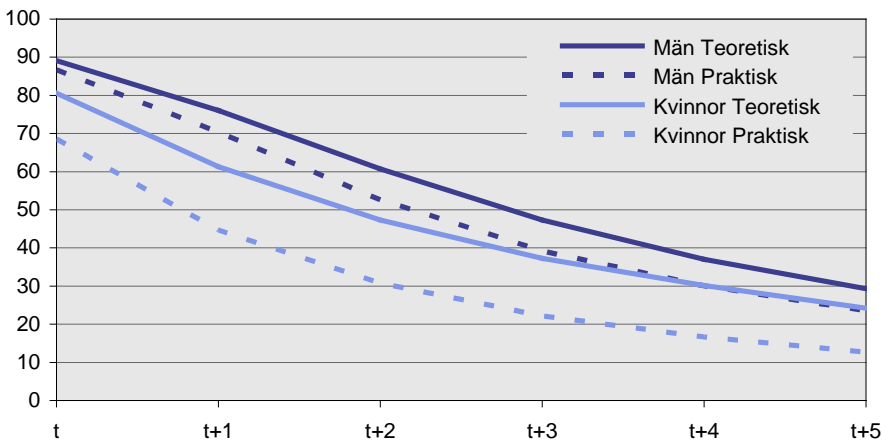
visas av att andelen individer som blev arbetslösa minskade över tid, även om arbetslösheten steg 2003.

Trots att andelen som blev arbetslösa direkt efter sina gymnasiala studier minskade med tiden, ser vi i tabellerna 25–27 resultat som pekar på att risken att återigen hamna i en period av arbetslöshet var högre om individen var arbetslös under period t . Risken var högre för män än för kvinnor oavsett gymnasiebakgrund. Det fanns även tecken på att vissa individer som initialt blev arbetslösa även löpte en högre risk att bli sjukskrivna eller att bli föräldrar nästkommande period. Det gällde i synnerhet män som läst teoretiska program; de hade en högre risk att bli sjukskrivna.

I diagram 2 ser vi att män bodde kvar hemma hos sina föräldrar i högre utsträckning än kvinnor. Denna tendens höll i sig även fem år efter att de avslutat sina studier. Vi ser dock att procenttalet för män som studerat praktiska program konvergerar i perioderna $t+4$ och $t+5$ mot procenttalet för kvinnor som läst teoretiska program. En orsak till att individer som studerat praktiska program i högre utsträckning flyttat hemifrån kan vara att de hade högre inkomster än de som studerat teoretiska program. Dessutom var de som bodde kvar hemma hos sina föräldrar inte tvingade att ha höga egna inkomster, då de troligtvis inte hade stora egna fasta utgifter. Detta innebär att de kan ha senarelagt arbetsinträdet eller arbetat mindre.

2. Andelen personer som bodde hos sina föräldrar $t+x$ år efter gymnasiet. Procent

2. Share of persons living with their parents $t+x$ years after completed upper secondary school. Percent

25. Oddskvoter för att bli arbetslös t+x år givet att man var arbetslös år t i förhållande till att man inte var arbetslös år t, efter gymnasieinriktning och kön

25. Odds ratios to become unemployed in year t+x given being unemployed in year t relative to not being unemployed in year t, by course of studies at upper secondary school and sex

	t+1	t+2	t+3	t+4	t+5
Kvinnor					
Teoretisk	3,81***	2,15***	1,85***	1,76***	1,80***
Praktisk	3,51***	2,02***	1,81***	1,73***	1,77***
Män					
Teoretisk	3,16***	2,26***	2,11***	1,96***	2,06***
Praktisk	3,67***	2,57***	2,17***	2,06***	2,09***

Anmärkning: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

26. Oddskvoter att bli förälder år t+1 givet att man var arbetslös år t i förhållande till att man inte var arbetslös år t, efter gymnasieinriktning och kön

26. Odds ratios to become a parent in year t+1 given being unemployed in year t relative to not being unemployed in year t, by course of studies at upper secondary school and sex

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Alla
Kvinnor								
Teoretisk	1,77**	1,37	1,46	1,65**	1,32	1,61**	1,61**	1,46***
Praktisk	1,11	1,05	1,21	1,38***	1,32**	1,01	1,20	1,16***
Män								
Teoretisk	1,13	0,75	0,99	1,23	1,92	1,25	1,31	1,22
Praktisk	1,23	1,47	1,30	1,40	1,33	1,14	1,57	1,31***

Anmärkning: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

27. Oddskvoter för att bli sjukskriven år t+1 givet att man var arbetslös år t i förhållande till att man inte var arbetslös år t, efter gymnasieinriktning och kön

27. Odds ratios to be reported sick in year t+1 given being unemployed in year t relative to not being unemployed in year t, by course of studies at upper secondary school and sex

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Alla
Kvinnor								
Teoretisk	1,46**	0,99	1,17	1,32***	1,13	1,12	0,87	1,05
Praktisk	0,94	0,89*	0,91	1,03	1,06	1,04	0,89	0,90***
Män								
Teoretisk	0,88	1,19	1,37**	1,47***	1,58***	1,32**	1,27*	1,27***
Praktisk	0,94	0,91	1,01	1,12	0,98	1,00	1,09	0,96

Anmärkning: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

28. Oddskvoter för att erhålla inkomster som understiger 200 000 kr per år t+x givet att man var arbetslös år t i förhållande till man inte var arbetslös år t, efter gymnasieinriktning och kön

28. Odds ratios to earn below 200 000 SEK in year t+x given being unemployed in year t relative to not being unemployed in year t, by course of studies at upper secondary school and sex

	t+1	t+2	t+3	t+4	t+5
Kvinnor					
Teoretisk	2,02***	1,49***	1,37***	1,26***	1,22***
Praktisk	2,71***	2,09***	1,93***	1,68***	1,50***
Män					
Teoretisk	1,40***	1,58***	1,57***	1,44***	1,38***
Praktisk	1,84***	2,12***	2,11***	2,00***	1,85***

Anmärkning: Konstanthåller för respektive avgångsår. * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

29. Oddskvoter för att erhålla inkomster som understiger 200 000 kr per år t+x givet att man var arbetslös i en högkonjunktur i förhållande till man var arbetslös i en lågkonjunktur, efter gymnasieinriktning och kön

29. Odds ratios to earn below 200 000 SEK in year t+x given being unemployed during a boom relative to being unemployed during a recession, by course of studies at upper secondary school and sex

	t+1	t+2	t+3	t+4	t+5
Kvinnor					
Teoretisk	0,72**	0,78***	0,90**	0,91**	0,93*
Praktisk	0,92	0,77***	0,82***	0,84***	0,90***
Män					
Teoretisk	0,72***	0,83***	0,86***	0,88***	0,91**
Praktisk	0,78***	0,84***	0,90***	0,93***	0,94***

Anmärkning: Konstanthåller för respektive avgångsår. * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

Arbetslös eller inte

För dem som var arbetslösa fanns det inga direkta ekonomiska incitament att anmäla sig som arbetslösa hos arbetsförmedlingen, då de inte var berättigade till ersättning. Det fanns alltså olika kombinationer av arbetslöshet eller ej respektive förvärvsarbete eller ej. Av tabell 30 framgår att det totalt var 15 900 personer som inte hade anmält sig som arbetslösa och som saknade kontrolluppgift (KU) samma år som de gick ut gymnasiet. Nästan 48 procent av dem var dock registrerade som värnpliktiga. I tabell 30 ser man också att de som var registrerade som arbetslösa i genomsnitt hade lägre medel-

betyg än de övriga. Allra lägsta medelbetyg hade de som var anmälda arbetslösa och helt saknade kontrolluppgift.

30. Personer som var anmälda arbetslösa med eller utan kontrolluppgift år t

30. Persons registered as unemployed with or without statement of income year t

Arbetslös år t	Antal		Medelbetyg (normerad skala 0–100)		Andel föräldrar med eftergymn. utb., procent		Andel kvinnor, procent		Andel värnplikt, procent	
	KU	Ej KU	KU	Ej KU	KU	Ej KU	KU	Ej KU	KU	Ej KU
Ja	89 366	16 542	32,8	26,8	15,0	16,3	51,7	43,2	6,2	12,2
Nej	138 403	15 900	40,1	36,3	18,3	25,5	42,2	25,7	17,8	47,5
Totalt	227 769	32 442								

Tabell 31 och 32 visar att individer som studerat praktiska program hade i genomsnitt högre inkomster än de som studerat teoretiska program. Ett år efter avgångsåret var skillnaden i medianinkomst dryga 30 000 kr. Differensen i medianinkomst tenderade att bestå över tiden. Vidare kan man utläsa att de som var arbetslösa år t generellt hade lägre framtida inkomster, oavsett om de hade studerat på praktiska eller teoretiska program. Dessutom ser man att de som var registrerade som arbetslösa och inte hade några förvärvsinkomster/kontrolluppgifter år t , hade de lägsta medelinkomsterna år $t+1$ till $t+5$. Detta kan indikera att individer som inte anmält sig som arbetslösa och som heller inte haft någon förvärvsinkomst enligt någon kontrolluppgift under året, inte nödvändigtvis behöver ha varit arbetslösa. Vi vet att nästan hälften var värnpliktiga och att vissa andra kan ha vistats utomlands. Något som delvis ger stöd åt denna hypotes var att denna grupp hade den högsta andelen föräldrar med eftergymnasial utbildning.

31. Medelinkomster t+x år efter avslutade gymnasiestudier, teoretiska program. Kr

31. Average incomes t+x years after completed upper secondary school, theoretical programmes. SEK

Inkomster efter avgång gymnasiet år	Arbetslös		Ej arbetslös		Alla	
	med jobb medelink.	utan jobb medelink.	med jobb medelink.	utan jobb medelink.	medelink.	median
t+1	87 573	33 900	97 767	35 689	85 430	76 300
t+2	109 734	68 227	125 320	79 221	113 108	111 250
t+3	128 610	91 065	143 462	101 989	132 157	136 900
t+4	143 935	108 975	157 514	119 863	147 161	156 800
t+5	152 967	120 000	167 924	130 993	157 250	167 200

32. Medelinkomster t+x år efter avslutade gymnasiestudier, praktiska program. Kr

32. Average incomes t+x years after completed upper secondary school, practical programmes. SEK

Inkomster efter avgång gymnasiet år	Arbetslös		Ej arbetslös		Alla	
	med jobb medelink.	utan jobb medelink.	med jobb medelink.	utan jobb medelink.	medelink.	median
t+1	100 768	39 508	127 393	48 854	108 330	108 700
t+2	128 799	83 385	161 513	106 719	141 922	152 300
t+3	147 358	109 421	180 629	136 109	161 749	173 800
t+4	161 519	126 866	194 216	155 259	176 051	188 600
t+5	172 291	139 243	204 820	168 812	186 966	199 600

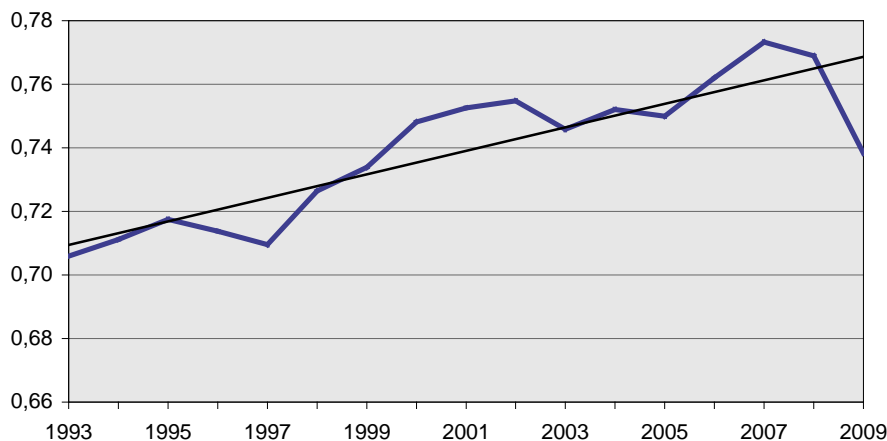
Arbetsmarknadsgap

Enligt det följande diagrammet över arbetsmarknadsgapet var sysselsättningsgraden under åren 1996–1998 lägre än den långsiktiga (som visas av den linjära trenden i diagrammet). Gapet ökade från bottennoteringen 1997 fram till 2002, sedan hamnade arbetsmarknaden återigen i en lågkonjunktur (under det långsiktiga trendvärdet) 2003 och 2005.

3. Låg- eller högkonjunktur för riket beräknat med hjälp av avvikelser från den långsiktiga linjära trenden för sysselsättningsgraden.

Procent

3. Different phases of the economy estimated by deviations from the linear long-term trend of the employment rate. Percent

33. Sysselsättningsgrad på kommunnivå för perioden 1997–2003.

Procent

33. Employment rate on municipal level by year. Percent

År	Medel	Std.	Min	Max
1997	72,23	4,26	50,64	84,95
1998	73,97	4,16	52,51	86,32
1999	74,62	4,19	53,47	86,96
2000	75,93	4,14	54,37	88,06
2001	76,35	4,05	54,27	86,74
2002	76,84	3,96	54,58	86,31
2003	76,05	3,96	53,98	85,72

Vi har tidigare sett att de som slutade gymnasiet och blev arbetslösa fick lägre framtida medelinkomster. När vi i tabell 34 även utnyttjar informationen om huruvida individerna blev arbetslösa i en lokal låg- eller högkonjunktur, ser vi att de som inte hade någon kontrolluppgift hade en högre medelinkomst på kort sikt än de som blev arbetslösa i en lågkonjunktur. Medelinkomsterna blev dock lägre på tre till fem års sikt. Det kan tyda på att det på kort sikt var lättare att erhålla tillfälliga arbeten i en högkonjunktur, men att svårigheterna ökade på längre sikt genom att de inte blivit etablerade på arbetsmarknaden. Liknande inkomstskillnader fanns inte för dem som var

anmälda som arbetslösa men som hade en kontrolluppgift år t . Detta kan tyda på att de som helt saknade kontakt med arbetsmarknaden stigmatiserades om arbetslösheten inträffade under en högkonjunktur.

34. Inkomstskillnader $t+x$ år efter avslutade gymnasiestudier för individer som var arbetslösa i en låg- eller högkonjunktur, teoretiska program. Kr

34. Differences in incomes $t+x$ years after completed upper secondary school for unemployed persons during recession or boom. Theoretical programmes. SEK

Inkomster efter avgång gymnasiet år	Arbetslös		Ej arbetslös	
	med jobb medel- inkomst	utan jobb medel- inkomst	med jobb medel- inkomst	utan jobb medel- inkomst
t+1	-15 661 (0,00)	-7 249 (0,00)	-14 350 (0,00)	-4 724 (0,00)
t+2	-9 767 (0,00)	-6 237 (0,00)	-10 235 (0,00)	-5 791 (0,00)
t+3	-4 838 (0,00)	1 732 (0,40)	-5 561 (0,00)	894 (0,66)
t+4	-1 574 (0,13)	4 381 (0,06)	-3 350 (0,00)	4 418 (0,05)
t+5	-3 412 (0,00)	2 861 (0,24)	-4 858 (0,00)	1 432 (0,56)

Anmärkning: Inkomstskillnad = inkomst arbetslös i en lågkonjunktur – inkomst arbetslös i en högkonjunktur. P-värde under 0,10 indikerar att inkomstskillnaden är signifikant. Högkonjunktur är ett positivt arbetsmarknadsgap där varje kommun har sin egen linjära trend.

35. Inkomstskillnader år t+x efter avslutade gymnasiestudier för individer som var arbetslösa i en låg- eller högkonjunktur, praktiska program. Kr

35. Differences in incomes t+x years after completed upper secondary school for unemployed persons during recession or boom. Practical programmes. SEK

Inkomster efter avgång gymnasiet år	Arbetslös		Ej arbetslös	
	med jobb medel- inkomst	utan jobb medel- inkomst	med jobb medel- inkomst	utan jobb medel- inkomst
t+1	-15 774 (0,00)	-6 612 (0,00)	-16 987 (0,00)	-2 281 (0,04)
t+2	-8 107 (0,00)	-5 357 (0,00)	-10 114 (0,00)	-1 129 (0,56)
t+3	-2 226 (0,00)	2 779 (0,09)	-4 606 (0,00)	5 230 (0,01)
t+4	-437 (0,53)	3 206 (0,08)	-2 431 (0,00)	6 559 (0,00)
t+5	-2 306 (0,00)	1 066 (0,57)	-4 320 (0,00)	1 757 (0,47)

Anmärkning: Inkomstskillnad = inkomst arbetslös i en lågkonjunktur – inkomst arbetslös i en högkonjunktur. P-värde under 0,10 indikerar att inkomstskillnaden är signifikant. Högkonjunktur är ett positivt arbetsmarknadsgap, där varje kommun har sin egen linjära trend.

Ekonometriska resultat

Av de drygt 260 000 individerna i populationen var det nästan 106 000 (40,8 procent) som anmält sig som arbetslösa hos arbetsförmedlingen samma år som de gick ut gymnasiet. Av dessa var det drygt 32 000 individer som inte hade något arbete under det år som de gick ut gymnasiet, varav cirka 20 000 inte heller hade något arbete året efter (år t+1). Efter fem år var det cirka 2 700 individer som ännu inte hade haft några inkomster av förvärvsarbete.³⁰

De ekonometriska resultaten pekar på att ungdomar som efter sina avslutade gymnasiestudier hamnade i en period av arbetslöshet erhöll lägre framtida inkomster. Det verkar således finnas en mätbar märkningseffekt av arbetslöshet för individer födda mellan 1978 och 1984. Vi ser stora effekter på inkomstnivåerna i tabellerna 36 och 37.

³⁰ En del av detta tal speglar problematiken kring övertäckningen i befolkningsregistret, dvs. att personer inte anmält utflyttning ur landet när de vistats utomlands för att arbeta, studera eller annat.

Dessa inkomstskillnader kan troligen relateras till såväl arbetstids- som löneeffekter. Däremot är effekterna på inkomstnivåerna i tabellerna 38 och 39 betydligt lägre. Om inkomstrestruktionen, 200 000 kr, eliminerar dem som arbetade deltid, borde de senare spegla en mera renodlad löneeffekt. Även om en period av arbetslöshet på kort sikt hade en betydande negativ effekt på inkomsterna, så mattas effekten markant med tiden.

De personer som hade heltidsarbeten men haft en period av arbetslöshet eller varit inaktiva på arbetsmarknaden efter sina gymnasiestudier, fick lägre inkomster (2,0 – 4,4 procent) på fem års sikt än de individer som började jobba efter sina gymnasiestudier, allt annat lika. Inkomstskillnaden var ungefär densamma oavsett utbildningsinriktning. Det verkar som om de som inte hade heltidsarbete utan en kombination av förvärvsarbete och arbetslöshet arbetade betydligt fler timmar på fem års sikt än de som inte haft någon kontakt med arbetsmarknaden, oavsett om de varit anmälda arbetslösa eller ej. Inkomsterna för dem som hade kontakt med arbetsmarknaden men var anmälda som arbetslösa var 9,4 procent högre bland dem som studerat praktiska program och 2,8 procent bland dem som studerat teoretiska program än för dem som inte gjort det. För individer som helt saknade kontakt med arbetsmarknaden efter gymnasietiden var inkomstgapet minus 22,2 – 31,9 procent på fem års sikt, beroende på utbildningsinriktning och registrering hos arbetsförmedlingen. Resultaten pekar entydigt på att arbetslivserfarenhet direkt efter gymnasiestudierna premieras.

Dessa tal kan jämföras med Nordström Skans (2004), som visade en märkningseffekt på 17 procent på fem års sikt för individer som har gått ut praktiska linjer eller tvååriga gymnasielinjer under perioden 1991–1994. En skillnad är att den studien endast undersökt personer som varit inskrivna som arbetslösa på arbetsförmedlingen. Enligt Nordström Skans (2004) var det en betydligt större risk för de personer som initialt var arbetslösa efter sina gymnasiestudier att återigen bli arbetslösa inom en tioårsperiod.

Om arbetslösheten sammanfaller med en högkonjunktur, finns det ur ett teoretiskt perspektiv ytterligare en märkningseffekt av arbetslösheten på grund av att sorteringseffekten är kraftigare i en högkonjunktur än i en lågkonjunktur. Sammantaget visar resultaten att individer som studerade teoretiska program och började förvärvsarbete under en lokal högkonjunktur fick en marginell inkomstpremie. Vi ser dock inte någon liknande inkomstpremie för dem som studerade praktiska program. Däremot finns det tecken på att

de som startade sina arbetsmarknadskarriärer med en period av arbetslöshet som sammanföll med en lokal högkonjunktur, fick lägre inkomster än om arbetslösheten inträffade under en lokal lågkonjunktur. Resultaten pekar på att inkomstskillnaderna drevs av en arbetstidseffekt. Denna märkningseffekt gäller oavsett gymnasieprogram.

För de ungdomar som har utländsk härkomst var situationen på arbetsmarknaden något sämre än för dem med svensk härkomst. Speciellt svårt var det för dem som har härkomst utanför OECD-länderna. Men när individer med utländsk härkomst väl fick ett heltidsarbete, så hade de inte lägre inkomster, allt annat lika. Där- emot ser vi att de som inte hade något heltidsarbete hade lägre inkomster än motsvarande individer med svensk härkomst. Det kan vara ett tecken på att deras arbetade tid var mindre, dvs. att de kanske inte kunde arbeta i den omfattning som de skulle ha velat.

Vi ser även tecken på att kvinnor drabbades hårdare än män både av löne- och arbetstidseffekter. Inkomstskillnaderna under första året var marginella men blev betydande på sikt. De negativa inkomstskillnaderna var en kombination av effekter på arbetstid och lön; arbetstidseffekten var störst för dem som studerat på praktiska program.

Studien visar att gymnasieungdomarnas feriearbete hade betydelse för deras framtida inkomster. Vi ser att arbete parallellt med studierna under gymnasietiden, t.ex. under helger eller lov, hade en positiv effekt på arbetstidsutbudet. Effekten innebar även marginellt högre löner på fem års sikt, oavsett programinriktning på gymnasiet. Feriearbete verkar främst vara en "inträdesbiljett" till att få arbeta mera, men bidrar även till en något högre lön på sikt.

Den allmänna värnplikten var på väg att försvinna, men i de kohorter som vi studerat ser vi en viss tendens till att de individer som gjort värnplikten hade fått en positiv arbetstidseffekt, medan effekten på lönen var av mycket marginell karaktär.

36. OLS, effekter på inkomster på 1–5 års sikt för individer som studerat praktiska program. Kohorter 1997–2003

36. Long-term effects, 1–5 years, on incomes of persons who studied practical programmes. Cohorts of 1997–2003

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Kvinna	-0,0977*** (0,01)	-0,262*** (0,01)	-0,313*** (0,00)	-0,321*** (0,00)	-0,338*** (0,00)
20 år el. äldre	0,00937 (0,01)	-0,0460*** (0,01)	-0,0565*** (0,01)	-0,0667*** (0,01)	-0,0789*** (0,01)
Minst en förälder med eftergymnasial utb.	-0,144*** (0,01)	-0,140*** (0,01)	-0,123*** (0,01)	-0,117*** (0,01)	-0,122*** (0,01)
Härkomst OECD	-0,0547*** (0,01)	-0,0728*** (0,01)	-0,0753*** (0,01)	-0,0704*** (0,01)	-0,0764*** (0,01)
Härkomst övriga länder	-0,166*** (0,01)	-0,171*** (0,01)	-0,166*** (0,01)	-0,150*** (0,01)	-0,141*** (0,01)
Feriearbete under gymn. tid	0,221*** (0,01)	0,174*** (0,01)	0,123*** (0,01)	0,119*** (0,01)	0,0766*** (0,01)
Värnplikt år <i>t</i>	-0,223*** (0,01)	0,0780*** (0,01)	0,0812*** (0,01)	0,0745*** (0,01)	0,0719*** (0,01)
Betyg	0,00239*** (0,00)	0,00270*** (0,00)	0,00277*** (0,00)	0,00251*** (0,00)	0,00204*** (0,00)
Arblös och ej jobb år <i>t</i>	-1,034*** (0,02)	-0,602*** (0,02)	-0,441*** (0,02)	-0,349*** (0,01)	-0,319*** (0,02)
Arblös och jobb år <i>t</i>	-0,254*** (0,01)	-0,179*** (0,01)	-0,134*** (0,01)	-0,113*** (0,01)	-0,0942*** (0,01)
Ej arblös och ej jobb år <i>t</i>	-0,674*** (0,02)	-0,454*** (0,02)	-0,320*** (0,02)	-0,273*** (0,02)	-0,222*** (0,02)
Högkonjunktur år <i>t</i>	0,0251*** (0,01)	0,0360*** (0,01)	0,0329*** (0,01)	0,0235*** (0,01)	0,0108 (0,01)

36. (forts.)

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
<u>Högonkonjunktur och</u>					
arblös och ej jobb år t	-0,0379 (0,03)	-0,0618** (0,03)	-0,0836*** (0,03)	-0,0998*** (0,02)	-0,0542** (0,02)
arblös och jobb år t	0,0226** (0,01)	-0,0296*** (0,01)	-0,0391*** (0,01)	-0,0311*** (0,01)	-0,0304*** (0,01)
ej arblös och ej jobb år t	-0,112*** (0,03)	-0,0716** (0,03)	-0,0788*** (0,03)	-0,0475* (0,02)	-0,0496** (0,02)
Barn 0 år	-0,103*** (0,02)	-0,0303** (0,01)	-0,00745 (0,01)	-0,0147** (0,01)	-0,00380 (0,01)
Barn 1-3 år		-0,137*** (0,02)	-0,137*** (0,01)	-0,0970*** (0,01)	-0,0806*** (0,01)
Barn 4-6 år					-0,0336** (0,01)
Konstant	11,15*** (0,04)	11,65*** (0,03)	11,86*** (0,03)	12,04*** (0,03)	12,07*** (0,03)
Kontroll Kommuner	JA	JA	JA	JA	JA
Kontroll avgångsår	JA	JA	JA	JA	JA
Observationer	148 868	150 713	151 018	150 839	150 602
R^2	0,14	0,11	0,10	0,10	0,10

Anmärkning: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

37. OLS, effekter på inkomster på 1–5 års sikt för individer som studerat teoretiska program. Kohorter 1997–2003

37. Long-term effects, 1–5 years, on incomes of persons who studied theoretical programmes. Cohorts of 1997–2003

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Kvinna	0,00838 (0,01)	-0,159*** (0,01)	-0,215*** (0,01)	-0,230*** (0,01)	-0,242*** (0,01)
20 år el. äldre	-0,0466*** (0,01)	-0,0724*** (0,01)	-0,0835*** (0,01)	-0,0826*** (0,01)	-0,0894*** (0,01)
Minst en förälder med eftergymnasial utb.	-0,239*** (0,01)	-0,264*** (0,01)	-0,252*** (0,01)	-0,253*** (0,01)	-0,255*** (0,01)
Härkomst OECD	-0,123*** (0,01)	-0,138*** (0,01)	-0,126*** (0,01)	-0,124*** (0,01)	-0,117*** (0,01)
Härkomst övriga länder	-0,249*** (0,01)	-0,288*** (0,01)	-0,241*** (0,01)	-0,220*** (0,01)	-0,186*** (0,01)
Feriearbete under gymn. tid	0,232*** (0,01)	0,193*** (0,01)	0,171*** (0,01)	0,130*** (0,01)	0,119*** (0,01)
Värnplikt år t	-0,0353*** (0,01)	0,250*** (0,01)	0,192*** (0,01)	0,172*** (0,01)	0,142*** (0,01)
Betyg	-0,00135*** (0,00)	-0,00202*** (0,00)	-0,00190*** (0,00)	-0,00210*** (0,00)	-0,00202*** (0,00)
Arblös och ej jobb år t	-0,873*** (0,03)	-0,521*** (0,03)	-0,351*** (0,03)	-0,295*** (0,02)	-0,261*** (0,02)
Arblös och jobb år t	-0,101*** (0,01)	-0,0786*** (0,01)	-0,0507*** (0,01)	-0,0434*** (0,01)	-0,0276** (0,01)
Ej arblös och ej jobb år t	-0,693*** (0,03)	-0,506*** (0,03)	-0,347*** (0,02)	-0,282*** (0,02)	-0,242*** (0,02)
Högkonjunktur år t	0,0197 (0,01)	0,0302** (0,01)	0,0266** (0,01)	0,0247** (0,01)	0,0312*** (0,01)

37. (forts.)

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
<u>Högonkonjunktur och</u>					
arblös och ej jobb år t	0,0102 (0,04)	-0,0585 (0,04)	-0,114*** (0,04)	-0,0984*** (0,03)	-0,0550 (0,03)
arblös och jobb år t	0,0375** (0,02)	-0,0227 (0,02)	-0,0274* (0,02)	-0,0296** (0,02)	-0,0465*** (0,02)
ej arblös och ej jobb år t	-0,0805** (0,04)	-0,0407 (0,03)	-0,0460 (0,03)	-0,0582* (0,03)	-0,0604** (0,03)
Barn 0 år	-0,00619 (0,04)	0,107*** (0,03)	0,126*** (0,02)	0,125*** (0,01)	0,142*** (0,01)
Barn 1-3 år		-0,0823** (0,03)	-0,0384* (0,02)	-0,0424*** (0,02)	-0,0146 (0,01)
Barn 4-6 år					0,0125 (0,03)
Konstant	10,98*** (0,05)	11,51*** (0,05)	11,78*** (0,04)	12,06*** (0,04)	12,00*** (0,05)
Kontroll kommun	JA	JA	JA	JA	JA
Kontroll avgångsår	JA	JA	JA	JA	JA
Observationer	94 392	95 083	94 759	94 095	93 796
R^2	0,11	0,09	0,08	0,07	0,07

Anmärkning: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

38. OLS, effekter på inkomster på 1–5 års sikt för individer som studerat praktiska program. Kohorter 1997–2003. Med inkomstrestriktion på 200 000 kr

38. Long-term effects, 1–5 years, on incomes of persons who studied practical programmes. Cohorts of 1997–2003. With income constraint, SEK 200 000

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Kvinna	-0,0451*** (0,00)	-0,0656*** (0,00)	-0,0937*** (0,00)	-0,119*** (0,00)	-0,137*** (0,00)
20 år el. äldre	0,00518** (0,00)	0,00573*** (0,00)	0,00451*** (0,00)	0,00317** (0,00)	-0,0000817 (0,00)
Minst en förälder med eftergymnasial utb.	-0,00458 (0,00)	-0,00360* (0,00)	-0,00319* (0,00)	-0,00361* (0,00)	-0,00167 (0,00)
Härkomst OECD	0,000360 (0,00)	0,00258 (0,00)	0,00438** (0,00)	0,00335* (0,00)	0,00373* (0,00)
Härkomst övriga länder	0,0160*** (0,00)	0,00909*** (0,00)	0,00518** (0,00)	0,00495** (0,00)	0,00235 (0,00)
Feriearbete under gymn. tid	0,0153*** (0,00)	0,00867*** (0,00)	0,0128*** (0,00)	0,0182*** (0,00)	0,0194*** (0,00)
Värnplik år <i>t</i>	-0,00857** (0,00)	-0,00801*** (0,00)	-0,00474*** (0,00)	0,00137 (0,00)	0,00494*** (0,00)
Betyg	0,000143*** (0,00)	0,000182*** (0,00)	0,000350*** (0,00)	0,000463*** (0,00)	0,000574*** (0,00)
Arblös och ej jobb år <i>t</i>	-0,0497** (0,02)	-0,0269*** (0,01)	-0,0336*** (0,00)	-0,0435*** (0,00)	-0,0441*** (0,00)
Arblös och jobb år <i>t</i>	-0,0167*** (0,00)	-0,0144*** (0,00)	-0,0156*** (0,00)	-0,0189*** (0,00)	-0,0195*** (0,00)
Ej arblös och ej jobb år <i>t</i>	-0,0879*** (0,02)	-0,0300*** (0,00)	-0,0257*** (0,00)	-0,0282*** (0,00)	-0,0350*** (0,00)
Högkonjunktur år <i>t</i>	0,00104 (0,00)	0,00305 (0,00)	0,00414** (0,00)	0,00663*** (0,00)	0,00698*** (0,00)

38. (forts.)

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
<u>Högonkonjunktur och</u>					
arblös och ej jobb år <i>t</i>	0,00747 (0,03)	-0,00269 (0,01)	-0,00280 (0,01)	-0,000622 (0,01)	-0,00740 (0,01)
arblös och jobb år <i>t</i>	-0,000172 (0,00)	-0,00295 (0,00)	-0,00818*** (0,00)	-0,00947*** (0,00)	-0,00986*** (0,00)
ej arblös och ej jobb år <i>t</i>	0,0251 (0,03)	0,0133** (0,01)	0,00302 (0,01)	-0,00588 (0,01)	-0,000538 (0,01)
Barn 0 år	0,000461 (0,01)	0,00147 (0,01)	0,00108 (0,00)	-0,00891*** (0,00)	-0,0105*** (0,00)
Barn 1-3 år		0,00592 (0,01)	0,00245 (0,00)	-0,00815** (0,00)	-0,00926*** (0,00)
Barn 4-6 år					0,0131** (0,01)
Konstant	12,31*** (0,01)	12,34*** (0,01)	12,36*** (0,01)	12,39*** (0,01)	12,42*** (0,01)
Kontroll kommun	JA	JA	JA	JA	JA
Kontroll avgångsår	JA	JA	JA	JA	JA
Observationer	14 156	36 752	55 770	69 099	78 216
R^2	0,08	0,09	0,13	0,17	0,20

Anmärkning: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0.10$,
 ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

39. OLS, effekter på inkomster på 1–5 års sikt för individer som studerat teoretiska program. Kohorter 1997–2003. Med inkomstrestriktion på 200 000 kr

39. Long-term effects, 1–5 years, on incomes of persons who studied theoretical programmes. Cohorts of 1997–2003. With income constraint, SEK 200 000

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Kvinna	-0,0416*** (0,00)	-0,0606*** (0,00)	-0,0808*** (0,00)	-0,0963*** (0,00)	-0,112*** (0,00)
20 år el. äldre	0,0153*** (0,00)	0,0183*** (0,00)	0,0148*** (0,00)	0,0138*** (0,00)	0,00917*** (0,00)
Minst en förälder med eftergymnasial utb.	-0,000225 (0,00)	0,00217 (0,00)	0,00503** (0,00)	-0,000328 (0,00)	0,000291 (0,00)
Härkomst OECD	0,00670 (0,01)	0,00561 (0,00)	0,00667** (0,00)	0,00561* (0,00)	0,00895*** (0,00)
Härkomst övriga länder	0,0144** (0,01)	0,0146*** (0,00)	0,0228*** (0,00)	0,0204*** (0,00)	0,0171*** (0,00)
Feriearbete under gymn. tid	0,00418 (0,01)	0,00374 (0,00)	0,00985*** (0,00)	0,0139*** (0,00)	0,0174*** (0,00)
Värnplikt år <i>t</i>	-0,0316*** (0,01)	-0,00798*** (0,00)	-0,00520** (0,00)	0,00122 (0,00)	0,00210 (0,00)
Betyg	0,000286*** (0,00)	0,000484*** (0,00)	0,000525*** (0,00)	0,000548*** (0,00)	0,000683*** (0,00)
Arblös och ej jobb år <i>t</i>	-0,0675*** (0,02)	-0,0374*** (0,01)	-0,0436*** (0,01)	-0,0323*** (0,01)	-0,0440*** (0,01)
Arblös och jobb år <i>t</i>	-0,0144** (0,01)	-0,0138*** (0,00)	-0,0117*** (0,00)	-0,0135*** (0,00)	-0,0216*** (0,00)
Ej arblös och ej jobb år <i>t</i>	0,0189 (0,06)	-0,00343 (0,01)	-0,00235 (0,01)	-0,0173*** (0,01)	-0,0259*** (0,01)
Högkonjunktur år <i>t</i>	0,00714 (0,01)	0,00642* (0,00)	0,0100*** (0,00)	0,0152*** (0,00)	0,0112*** (0,00)

39. (forts.)

	År 1	År 2	År 3	År 4	År 5
Högonkonjunktur och					
arblös och ej jobb år <i>t</i>	0,0168 (0,03)	-0,00618 (0,01)	0,0150 (0,01)	-0,0127 (0,01)	-0,00801 (0,01)
arblös och jobb år <i>t</i>	-0,00900 (0,01)	-0,00357 (0,01)	-0,00689 (0,00)	-0,00993** (0,00)	-0,00549 (0,00)
ej arblös och ej jobb år <i>t</i>	0,00125 (0,09)	-0,0110 (0,01)	-0,0178** (0,01)	-0,00463 (0,01)	0,0000885 (0,01)
Barn 0 år	0,0219 (0,02)	-0,0183* (0,01)	-0,00766 (0,01)	-0,0134** (0,01)	-0,00986** (0,00)
Barn 1-3 år		0,0177 (0,02)	0,00489 (0,01)	-0,00894 (0,01)	-0,0165*** (0,01)
Barn 4-6 år					0,00925 (0,01)
Konstant	12,31*** (0,02)	12,33*** (0,02)	12,38*** (0,01)	12,40*** (0,01)	12,44*** (0,01)
Observationer	5 894	15 964	26 180	34 828	40 133
R ²	0,10	0,09	0,10	0,12	0,14

Anmärkning: Heteroskedasticitetskorrigerade standardfel inom parentes, * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$.

Feriearbete

Så vitt vi vet har inte betydelsen av feriearbete under gymnasietiden för en persons senare arbetsmarknadsutfall studerats tidigare med hjälp av totalregister. Av tabellerna 36–39 framgår att effekten av feriearbete var marginellt högre löner men en markant högre arbetad tid. Effekterna var något större för individer som studerat teoretiska program.

Resultaten i tabell 40 visar att feriearbete under gymnasietiden fick positiva konsekvenser för personernas senare arbetsmarknadsutfall. Individer som studerade teoretiska program och feriearbetade hade 60 procent högre sannolikhet att erhålla ett heltidsarbete året efter de slutat gymnasiet jämfört med de som inte feriearbetade, allt annat lika. Motsvarande värde för de som studerade praktiska program var drygt 42 procent. Effekten var ännu högre när det gällde

att få löneinkomster överhuvud taget. Vi ser även att effekterna bestod över tiden, men i en avtagande grad. På fem års sikt var sannolikheten nästan 38 procent för dem med teoretisk utbildning (praktisk utbildning drygt 31 procent).

40. Logistisk regression där den beroende variabeln är att erhålla inkomster högre än 200 000 kr respektive 0 kr på 1–5 års sikt.

Oddsquoter efter gymnasieprogram. Kohorter 1997–2003

40. Logistic regression where the dependent variable is to earn more than 200 000 SEK or 0 SEK in the long-term, 1–5 years. Odds ratios by course of studies at upper secondary school. Cohorts of 1997–2003

Period	Teoretiska program		Praktiska program	
	200 tkr	0 tkr	200 tkr	0 tkr
t+1	1,600*** (0,10)	1,858*** (0,06)	1,423*** (0,06)	1,794*** (0,05)
t+2	1,582*** (0,06)	1,551*** (0,03)	1,468*** (0,04)	1,617*** (0,03)
t+3	1,515*** (0,04)	1,473*** (0,03)	1,422*** (0,03)	1,505*** (0,03)
t+4	1,466*** (0,04)	1,388*** (0,03)	1,375*** (0,03)	1,434*** (0,03)
t+5	1,378*** (0,03)	1,390*** (0,03)	1,313*** (0,03)	1,307*** (0,03)

Slutsatser

Effekter av arbetslöshet efter gymnasiet

Denna studie pekar på att ungdomar som efter sina avslutade gymnasiestudier hamnade i en period av arbetslöshet under avgångsåret fick lägre framtida inkomster på ett till fem års sikt, dvs. det fanns en mätbar märkningseffekt av en initial arbetslöshet. Dessa inkomstskillnader torde främst kunna relateras till effekter på den arbetade tiden, men i viss mån även till lönen. Dessutom finns det tecken på att de som startade sina arbetsmarknadskarriärer med en period av arbetslöshet som sammanföll med en lokal högkonjunktur fick lägre framtida inkomster än om arbetslösheten sammanföll med en lokal lågkonjunktur. Resultaten pekar på att dessa inkomstskillnader drevs av en arbetstidseffekt. Märkningseffekten gäller för individer som studerat på såväl praktiska som teoretiska program.

En svaghet med att vi använder registerdata är att vi inte vet något om personernas motivation, företagsamhet eller drivkrafter. Avsaknaden av dessa variabler innebär att vi endast kan uttala oss om det finns en indikation på inkomsteffekter av arbetslöshet.

Effekter av feriearbete under gymnasietiden

Resultaten i denna studie visar också att individer som under gymnasietiden hade någon typ av förvärvsinkomst, dvs. arbetat parallellt med studierna t.ex. under helger eller lov, hade högre arbetad tid efter avslutade studier. Dessutom ser vi att de som feriearbetat fick något högre löner på fem års sikt, oavsett studieinriktning. Feriearbete verkade dock främst vara en "inträdesbiljett" till att få arbeta mera. De som feriearbetat hade betydligt högre sannolikhet att få ett heltidsarbete året efter de slutat gymnasiet än de som inte arbetat under gymnasietiden; detta gällde oavsett gymnasieprogram. Effekten var ännu högre när det gällde att få en löneinkomst överhuvud taget. Märkningseffekterna bestod över tiden, men i avtagande grad. Feriearbete hade således mycket positiva konsekvenser för det framtida arbetsmarknadsutfallet.

Bilaga 2

Kontrollvariabler:

Avgångsår: Det år individen avslutat sina gymnasiestudier, 1993–2007.

Linje/Program: Vilket gymnasieprogram/linje individen gått.

Teoretisk/Praktisk program: Gruppering av ovanstående linjer/program i två kategorier enligt följande;

Teoretiska program (n,sm,te,es,ib,nv,sp,e,fr)

Praktiska program (bp,bf,ec,en,fp,hp,hv,hr,ip,lp,mp,np,op)

Kommun: Individens hemkommun det år de avslutade sina gymnasiestudier. Då kommunkoderna har förändrats mellan åren har hemkommunen skrivits tillbaka till den kommunkod som gällde för orten 1991.

Minst en förälder med eftergymnasial utbildning: Binär variabel som indikerar om minst en av individens föräldrar har minst treårig eftergymnasial utbildning eller ej.

Härkomst OECD: Variabel som indikerar individens härkomst. En individ har svensk härkomst om båda föräldrarna är födda i Sverige. En individ har härkomst OECD om båda föräldrarna är födda inom OECD, eller om en förälder är född inom OECD och den andra är född i Sverige. Annars har individen härkomst övriga länder.

Barn0 år: Binär variabel som indikerar om individen har hemma-
varande barn i åldern 0 år år ($t,t+1$, osv...).

Barn1–3 år: Binär variabel som indikerar om individen har hemma-
varande barn i åldern 1–3 år, år ($t,t+1$, osv...).

Barn4–6 år: Binär variabel som indikerar om individen har hemma-
varande barn i åldern 4–6 år, år ($t,t+1$, osv...).

Betyg: Individens medelbetyg av samtliga kurser som ingått i utbildningen för aktuell gymnasieprogramlinje. Har individen valt att sluta gymnasiet i förtid har denne inget betyg. Betygen rankas varje år för att en eventuell betygsinflation ska exkluderas från materialet.

Kvinna: Binär variabel som indikerar vilket kön individen har.

20 år el. äldre: Binär variabel som indikerar om individen var 20 år eller äldre när denne avslutat sina gymnasiestudier.

Feriejobb under gymnasietiden: Binär variabel, 1 om individ haft ferie/extra jobb under sin gymnasietid under 3 år innan individen avslutade sina gymnasiestudier, 0 annars.

Sjukskrivning: Binär variabel som indikerar om individen varit sjukskriven och fått ersättning från Försäkringskassan år t .

Jobb: Binär variabel som indikerar om en person fått en kontrolluppgift under året eller inte år t .

ForvInk: Löneinkomst samt inkomstöverskott av aktiv näringsverksamhet en person fått under året, år $(t, t+1, osv\dots)$.

ForvErs: Löneinkomst, inkomstöverskott av aktiv näringsverksamhet samt de arbetsrelaterade ersättningarna (sjukpenning, arbetsskadeersättning, rehabiliteringsersättning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, närståendepenning) en person fått under året, år $(t, t+1, osv\dots)$. Har en person ingen inkomst av tjänst består variabeln endast av de arbetsrelaterade ersättningarna.

Värnplikt: Binär variabel som indikerar om individen fått värnpliktsersättning under år t eller inte.

Förvärvsintensitet: Förvärvsintensiteten (andelen sysselsatta i förhållande till befolkningen i åldern 20–64) i individens hemkommun samma år som individen avslutade sina gymnasiestudier.

Lokal högkonjunktur: Binär variabel som indikerar om förvärvsintensiteten är högre än kommunens trendmässiga (linjära) förvärvsintensitet.

Arbetslös: Binär variabel som indikerar om individen varit registrerad hos arbetsförmedlingen som arbetslös samma år som individen avslutade sina gymnasiestudier; 1 varit registrerad 0 ej registrerad.

Lokal högkonjunktur*Arbetslöshet: Interaktionsvariabel av de två ovanstående.

Referenser

- Altonji, J G & Sakoto, R A (1987). *Do Wages Rise with Job Seniority?* Review of Economics Studies, Vol. 54, 437–459.
- Antelius, J & Björklund, A (2000). *How reliable are register data for studies of return to schooling? An examination of Swedish data.* Scandinavian Journal of Educational Research, Vol. 44, pp. 341–355.
- Arulampalam, W (2001). *Is unemployment really scarring? Effects of unemployment experiences on wages.* The Economic Journal, Vol. 111 (November), 585–606.
- Belzil, C (1995). *Unemployment Duration Stigma and Re-employment Earnings.* Canadian Journal of Economics, Vol. 28, 568–585.
- Biewen, M & Steffes, S (2010). *Unemployment persistence: Is there evidence for stigma effects?* Economics Letter, Vol. 106, 188–190.
- Gartell, M (2009). *Unemployment and subsequent earnings for Swedish college graduates: A study of scarring effects.* Working paper 2009:10, IFAU.
- Gibbons, R S & Katz, L F (1991). *Layoffs and Lemons.* Journal of Labor Economics, Vol. 9 (4), 351–380.
- Gregory, M & Jukes, R (2001). *Unemployment and subsequent earnings: Estimating scarring among British men 1984–94.* The Economic Journal, Vol. 111 (November), 607–625.
- Lindahl, L (2011). *Den gymnasiala yrkesutbildningen och inträdet på arbetsmarknaden.* Långtidsutredningen LU 2011, Bilaga 2. SOU 2011:88.
- Lockwood, B (1991). *Information externalities in the labour market and the duration of unemployment.* Review of Economics Studies, Vol. 58(4), 733–753.
- Mortensen, D (1988). *Wages, Separations and Job Tenure: On-the-job Specific Training or Matching?* Journal of Labor Economics, Vol. 6, 445–471.
- Nordström Skans, O (2004). *Scarring effects of the first labour market experience: A sibling based analysis.* Working paper 2004:14, IFAU.
- Pissarides, C (1992). *Loss of Skill During Unemployment and the Persistence of Unemployment Shocks.* Quarterly Journal of Economics, Vol. 107, 1371–1391.
- Regnér, H (2010). *Akademikers utlandserfarenheter och inkomster.* Sveriges akademikers centralorganisation.
- Topel, R (1991). *Specific Capital, Mobility and Wages: Wages Rise with Job Seniority.* Journal of Political Economy, Vol. 99, 145–176.